

MRA Klimaatneutrale en Circulaire Inkoop

metropool
regioamsterdam

Handreiking Kantoorinrichting

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	4
2. Doelstelling & definitie	6
3. Achtergrondinformatie Circulaire Kantoorinrichting	8
4. Uitgangspunten circulaire inkoop Kantoorinrichting	10
5. Eisen en criteria	12
6. Bijlage	14
Overzicht aanbestedende diensten – afgeronde aanbestedingen	15

I Aanleiding

In mei 2019 hebben de portefeuillehouders duurzaamheid van de samenwerkende provincies (2) en gemeenten (32) van de MRA de Roadmap Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap vastgesteld. In die Roadmap is de ambitie uitgesproken om toe te werken naar circulair inkopen: 10% in 2022, 50% in 2025 en 100% in 2030. In de uitwerking is daarbij gekozen om dit te verbreden naar 'klimaatneutraal en circulair inkopen', om bij te dragen aan zowel de klimaatopgave als de transitie naar een circulaire economie.

Aansluiting bij nationale ambities

De ambities uit de Roadmap sluiten aan op nationaal beleid: in het Klimaatakkoord is vastgelegd dat Nederland haar CO2-uitstoot met 49% wil reduceren in 2030, en in het Rijksbrede Programma Circulaire Economie is de ambitie gesteld om het primair grondstofverbruik in 2030 met 50% te hebben teruggebracht. Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI), waaronder klimaatneutraal en circulair inkopen, is een van de manieren om daar invulling aan te geven.

Inkooppakketten

Vanuit de Roadmap worden ieder jaar enkele inkooppakketten geselecteerd om klimaatneutrale en circulaire ambities voor uit te werken. Daarnaast worden eisen en criteria opgesteld, die de verschillende MRA-overheden kunnen gebruiken. Deze uitwerking leidt tot een leidraad, in dit geval

voor het inkopen van kantoorinrichting. Deze leidraad is een levend document: wanneer er nieuwe inzichten zijn, kunnen die worden toegevoegd en kan een nieuwe versie van de leidraad worden gepubliceerd.

Proces

In het voorjaar van 2020 is de werkgroep 'Circulair Inkopen kantoormeubilair' van start gegaan. Een uitwerking in de loop van 2020 heeft geleid tot deze leidraad, die de belangrijkste kaders en uitgangspunten voor een succesvolle circulaire aanbesteding schetst. Hierin zijn met name de belangrijkste adviezen, eisen en criteria uit bestaande documentatie gebruikt.

Leden werkgroep

Deze leidraad is opgesteld door een werkgroep vanuit diverse betrokkenen van de MRA-overheden. Deze werkgroep bestond uit:

- Eva Vermaat (Gemeente Amsterdam)
- William Besseling (Gemeente Hilversum)
- Paulien van der Laarse (Gemeente Velsen)
- Nico Plat (Gemeente Edam-Volendam)
- Hendrik de Vries (consultant Copper8)

2 Doelstelling & definitie

Doel van de handreiking

Het doel van dit document is tweeledig:

- Inzicht verkrijgen in huidige eisen en criteria ten aanzien van het klimaatneutraal en circulair inkopen van kantoorinrichting;
- Handelingsperspectief bieden in het klimaatneutraal en circulair inkopen van kantoorinrichting.

De inhoud van deze leidraad vormt het vertrekpunt voor het klimaatneutraal en circulair inkopen van dit inkooppakket voor MRA-overheden. Daarbij bepaalt iedere overheid zelf op welke manier hij de in deze leidraad genoemde aspecten meeneemt.

In eerste instantie geeft dit document aan wat er al bekend is in de markt en welke eisen en criteria gebruikt kunnen worden. Dit document biedt daarmee concrete handvatten en contactgegevens van ervaringsdeskundigen voor iedereen die binnen de MRA overheden aan de slag wil met het aanbesteden van circulaire kantoormeubilair.

Definitie circulaire kantoorinrichting

Bij het formuleren van ambities is een duidelijke definitie van circulariteit van belang. Vanuit de Roadmap is voor de MRA de volgende definitie van circulariteit geformuleerd:

“Een product of dienst is circulair, als het leidt tot minimale toepassing van nieuwe materialen (en fossiele energie), zowel in het productieproces als bij het gebruik van de producten en diensten, en/of maximaal inzet op lange levensduur en daarna hoogwaardige herbruikbaarheid van het product of de materialen daarin.”

Als invulling van circulariteit is er voor circulair inkopen een definitie toepasbaar, zoals:

“Circulair inkopen is het proces waarbij een levering, een dienst of een werk wordt ingekocht, waarbij is gestuurd op circulaire technisch-inhoudelijke aspecten, rekening wordt gehouden met onderhoud en retourname aan einde levensduur en financiële prikkels zijn ingebouwd om circulair gebruik te borgen.”

Bron: Van Oppen, Croon & Bijl de Vroe (2019) Circulair inkopen in 8 stappen

Circulariteit kent vele definities en modellen zoals het 10R-model van de Universiteit Utrecht en het ‘vlindermodel’ van de Ellen MacArthur Foundation. Voor circulaire kantoorinrichting zijn de belangrijkste stappen uit deze modellen geconcretiseerd naar de volgende activiteiten.

Bestaand meubilair

Reuse	Hergebruiken	Opnieuw gebruiken van producten in dezelfde functie op dezelfde locatie.
Repair	Repareren	Het uitvoeren van correctief onderhoud tijdens de gebruiksfase.
Redistribute	Herbestemmen	Opnieuw gebruiken van producten in dezelfde functie op een andere locatie.
Recondition	Herconditioneren	Terugbrengen van een product naar een acceptabele staat door dit opnieuw op te bouwen of grote onderdelen die aan vervanging toe zijn, te vervangen, zelfs als er nog geen storingen in die onderdelen zijn.
Refurbish	Renoveren	Herstellen en aanpassen van een bestaand product, met behoud of verbetering van de functionaliteit.
Remanufacture	Renoveren	Herstellen en aanpassen van een bestaand product, met behoud of verbetering van de functionaliteit.
Repurpose	Herfabriceren	Maken van een nieuw product uit productonderdelen van een afgedankt product met een vergelijkbare functie.
Recycle	-	Maken van een nieuw product uit productonderdelen van een afgedankt product met een andere functie.
Recover	Recyclen	Terugwinnen van materialen en grondstoffen uit gebruikte producten (secundaire materialen), zodat deze opnieuw kunnen worden ingezet voor het maken van producten of onderdelen op hetzelfde kwaliteitsniveau.

Nieuw meubilair

Repair	Repareren	Het uitvoeren van correctief onderhoud tijdens de gebruiksfase.
Redistribute	Herbestemmen	Opnieuw gebruiken van producten in dezelfde functie op een andere locatie.

Bron: Werkdocument 'Termen & Definities' werkgroep NPR-8313 (let op, werkdocument: definities onder voorbehoud)

3 Achtergrondinformatie Circulaire Kantoorinrichting

Circulaire kantoorinrichting

Circulaire kantoorinrichting kan vanuit twee perspectieven benaderd worden:

1. hergebruik van het verleden naar nu en
2. hergebruik van nu naar de toekomst.

Bij het eerste perspectief wordt bijvoorbeeld een bureaustoel hergebruikt of grotendeels vervaardigd met hergebruikte componenten en/of materialen. Bij het tweede perspectief kunnen ook ruwe grondstoffen toegepast worden, maar is de bureaustoel zo ontworpen dat deze in de toekomst gemakkelijk op product- en/of materiaalniveau kan worden hergebruikt. In lijn met de twee perspectieven kan kantoormeubilair op twee wijzen circulair gemaakt worden. Enerzijds door een circulair ontwerp, anderzijds door circulair materiaalgebruik

Bron: Handreiking Circulaire Kantoorinrichting, PIANOo, 2019

De belangrijkste 'routes' naar circulaire kantoorinrichting

Voor het inkopen van circulaire kantoorinrichting zien we twee hoofdroutes:

1. Circulair ontwerp: het circulair ontwerpen van nieuwe kantoormeubilair
2. Circulair gebruik: het hergebruiken van bestaand meubilair op product-, component- en materiaalniveau.

Deze twee routes, en de belangrijkste circulaire aspecten daarin, zijn uitgewerkt in onderstaand figuur.

Bij het vormgeven van een circulaire ambitie is er altijd een vertrekpunt. Soms is dit een lege kantooromgeving die moet worden ingericht, maar veel vaker is het een bestaande kantooromgeving waar reeds meubilair staat. De circulaire ambitie is sterk afhankelijk van de vertreksituatie, en verschilt dus per organisatie. In onderstaande tekstbox zijn een viertal voorbeelden uitgewerkt.

Vier voorbeelden van aanbestedingen van kantoormeubilair met een circulaire ambitie:

- Levensduurverlengend onderhoud van bestaand, relatief hoogwaardig meubilair – qua criteria ligt de nadruk op circulair hergebruik, samenwerking en de circulariteit van nieuwe producten.
- Levering van meubilair, met een ambitie op hoogwaardig hergebruik van bestaande producten, onderdelen en materialen – qua criteria ligt de focus op hoogwaardig hergebruik (refurbishment) van bestaand meubilair
- Levering van nieuw meubilair zonder toxische stoffen (Cradle2Cradle) – qua criteria ligt de nadruk op de circulariteit van nieuw te leveren meubilair. Door geen toxische stoffen toe te staan wordt hergebruik en recycling in de toekomst geborgd.
- Levering van werkplekken (bureaustoel + tafel) voor een tijdelijke periode – qua criteria ligt de nadruk onder andere op het borgen van circulariteit: hoe wordt het geleverde meubilair na de beoogde levenscyclus optimaal hergebruikt

Bron: Naar een circulaire kantoorinrichting, Copper8

4 Uitgangspunten circulaire inkoop Kantoor- inrichting

Uitvragen op ambitie: Functioneel specificeren

Om de kennis en kracht van de markt optimaal te benutten is het raadzaam om functioneel te specificeren en daarmee een functionele vraag in de markt te zetten. Daarnaast kunnen de ambities van de opdrachtgever op die manier aan de markt worden voorgelegd zodat deze hier zo goed mogelijk bij aan kan sluiten.

Methodes die daar geschikt voor zijn:

- Prestatie-inkoop of Best Value Procurement
- Rapid Circular Contracting

Keuze voor kwaliteit

Bijna alle aanbestedingen voor kantoormeubilair vinden plaats op basis van de Beste Prijs-Kwaliteit Verhouding (BPKV). De meeste aanbestedingen voor kantoorinrichting met circulaire ambities hebben een prijsweging van 10-30%, en een kwaliteitsweging van 70-90%. In de meeste gevallen wordt daarbij gekozen voor het hanteren van een plafondbedrag, mede om te voorkomen dat de prijs te hoog wordt.

Bodem- en plafondbedragen

Om niet meer uit te geven dan een opdrachtgever voor de opdracht over heeft, kan een plafondprijs worden vastgesteld. Om prijsduikers te voorkomen kan tevens een bodemprijs worden opgenomen. Het voordeel van de meubilairsector is dat zowel een bodem- als een plafondprijs relatief goed te bepalen zijn.

Op basis van een bodem- en plafondprijs kan de prijs lineair worden gescoord. Het voordeel daarvan is dat een klein verschil in prijs tussen inschrijvers niet een onevenredig groot verschil in de score oplevert: iets dat wel het geval kan zijn wanneer prijzen relatief ten opzichte van elkaar worden gescoord. Wanneer het precieze aantal meubelstukken vooraf echter niet duidelijk is, kan dit bodem- en plafondbedrag worden bepaald op basis van een indicatief aantal meubelstukken. De opgegeven stuksprijs per product blijft dan gelden.

Lange contracttermijnen

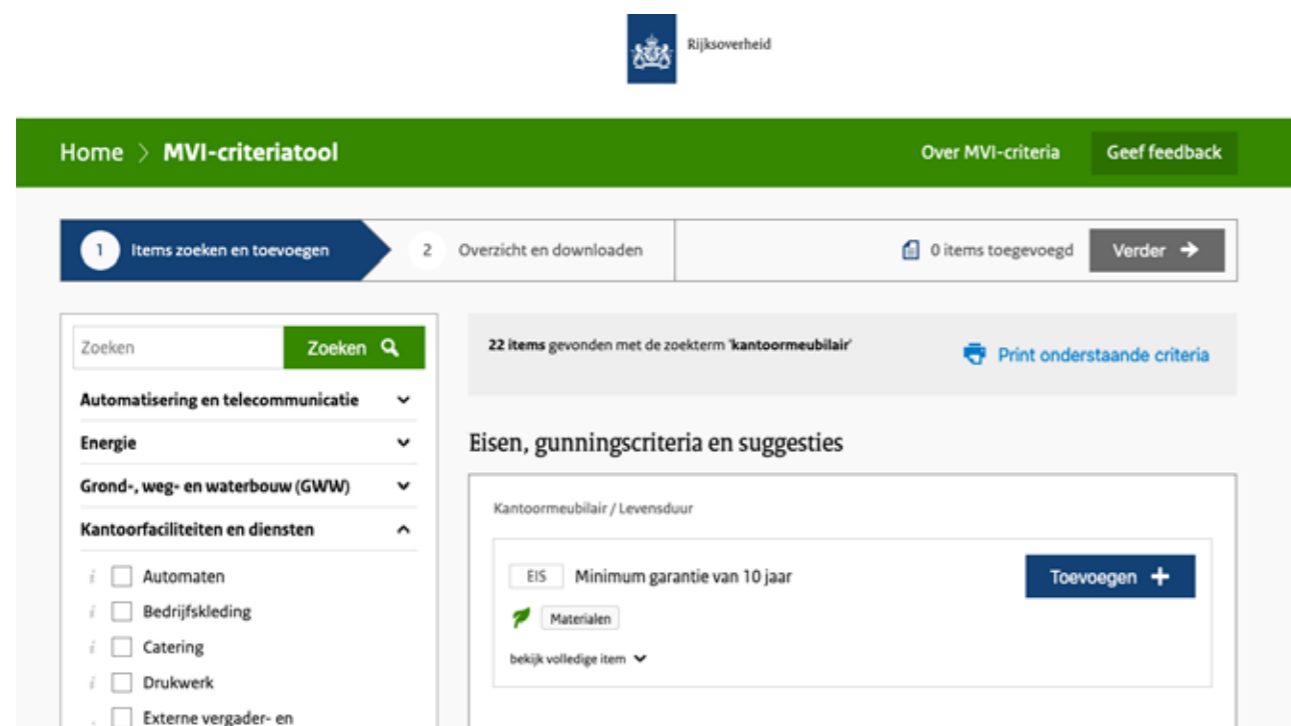
Bij het realiseren van circulaire ambities in een aanbesteding is ook de lengte van de contracttermijn van belang. Raamcontracten kunnen vanuit juridisch oogpunt in principe voor maximaal vier jaar worden afgesloten, tenzij er duidelijke redenen zijn om een overeenkomst langer te laten lopen. Het realiseren van circulaire prestaties en de langere aanlooptijd daarvoor blijkt in de praktijk een van die mogelijke redenen. In het geval van kantoormeubilair is de afgelopen tijd een aantal contracten met een (initiële) looptijd van 10 jaar in de markt gezet, waarbij de verlengingsopties onderdeel zijn van deze periode. Daarmee blijft de ruimte om eerder afscheid te nemen van elkaar wanneer de samenwerking niet bevalt of prestaties niet gehaald worden.

Een langere contracttermijn geeft ruimte voor de leverancier en opdrachtgever om gezamenlijk te investeren en te werken aan circulaire ontwikkeling. Ook zijn er meer mogelijkheden met betrekking tot (circulair) onderhoud en borging van circulariteit.

Bron: Naar een circulaire kantoorinrichting, Copper8

5 Eisen en criteria

Bron: MVicriteria.nl

Vanuit de MRA is de wens om standaardcriteria te gebruiken voor het klimaatneutraal en circulair inkopen van kantoorinrichting. Die criteria zijn geformuleerd door de Rijksoverheid en te vinden op MVI-criteria.nl. Daarnaast is informatie vinden via de [Wegwijzer Circulair Inkopen](#).

Daarnaast zijn er diverse tools in de markt die goed

gebruikt kunnen worden voor het meten van circulariteit in dit geval specifiek circulaire kantoorinrichting. Een aantal van deze tools zijn:

- [CircularIQ](#) – meetinstrument om o.b.v. een aantal kwalitatieve aspecten de mate van circulariteit te bepalen.
- [Inside/Inside](#) – initiatief vanuit de branche om circulariteit van meubilair op een uniforme

manier meetbaar te maken. Dit initiatief is nog in ontwikkeling.

- [Cradle2Cradle](#) – certificeringsmethode die bepaalt in welke mate producten voldoen aan circulaire principes.

Overzicht gunningcriteria andere aanbestedingen

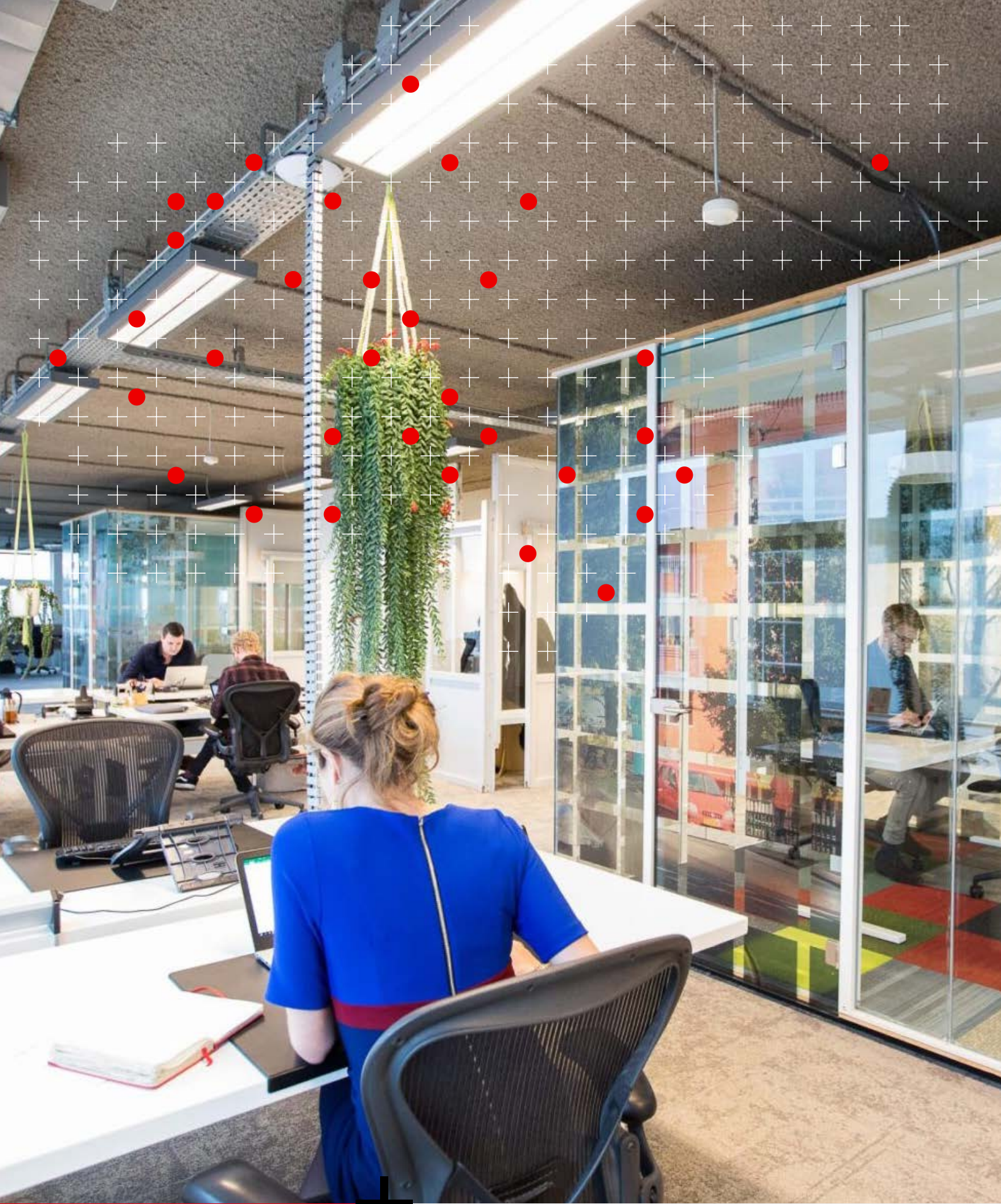
Naast prijs worden er verschillende kwalitatieve gunningcriteria uitgevraagd. De mate van circulariteit is er daar één van. Bij het opstellen van gunningcriteria is het belangrijk om duidelijk te maken hoe de mate van circulariteit gemeten (kwantitatief) en/of beoordeeld (kwalitatief) gaat worden. Voor het meten van de mate van circulariteit wordt vaak een van bovenstaande instrumenten toegepast. Daarnaast worden vaak Plannen van Aanpak uitgevraagd rondom dienstverlening, en wordt regelmatig een casus of proefplaatsing uitgewerkt. De verhouding tussen de gunningcriteria van zes aanbestedingen is uitgewerkt in onderstaande tabel.

Organisatie	Circulariteit		Circulariteit		Prijs
	Plan van aanpak	Circulariteit producten	Samenwerking	Casus / proefplaats	
Provincie Zuid-Holland	20%	25%	15%	20%	20%
Gemeente Nijmegen	20%	10%	25%	20%	25%
Gemeente Groningen	30%	30%	30%	-	10%
Gemeente Leiden	15%	25%	10%	30%	20%
Gemeente Westerveld	15%	25%	-	30%	20%
Gemeente Baarn	20%	15%	30%	15%	20%

6 Bijlage

Overzicht aanbestedende diensten – afgeronde aanbestedingen

Organisatie (jaar aanbesteding)	Behoefte	Opdracht-waarde per jaar	Looptijd	Aantal percelen + motivatie
Rijksoverheid (2017)	Partner voor onderhoud en nalevering volledige Rijksoverheid		5+1+1+1+1+1	
Provincie Zuid-Holland (2018)	Gedeeltelijke vervanging, + gedeeltelijk opknappen van bestaande meubilair		4+2+2+2	
Gemeente Nijmegen	Levensduur-verlenging van relatief nieuw meubilair Focus op waardebehoud door reparatie		4+2+2+2	
Gemeente Leiden (2017)	Tijdelijke invulling in verband met verhuizing (3-5 jaar)		3+1+1	
Gemeente Westerveld (2019)	Aanpassen bestaande bureaus (refurbish) Waar nodig nieuw, circulair meubilair, incl. maatwerk		5+3+2	
Gemeente Groningen (2019)		€ 250.000,-	3+3+2+2	1, een aanspreekpunt
BIZOB		€ 500.000,-	2+2	1, haalbaarheid circulariteit over looptijd
Belastingdienst		€ 3.000.000,-	3+2+2	2, plaat- en zitmeubilair. Verschillende type producten, meerdere ondernemers een kans geven.
Provincie Utrecht		€ 700.000,-	8+2+2+2	1, gebruikelijk dienstenpakket
Gemeente Haarlemmermeer		€ 65.000,-	3+1+1+1+1+1	2, standaard en speciaal; ARBO

metropool
regioamsterdam

Dit is een uitgave van het MRA Bureau
Strawinskylaan 1779, 1077 XX Amsterdam

info@metropoolregioamsterdam.nl
www.metropoolregioamsterdam.nl